

STUDIUL MULTIREGIONAL PRIVIND SITUAȚIA ACTUALĂ A FORMĂRII PROFESIONALE A ADULȚILOR

Dr. psih. Radu Bălănean și Drd. psih. Lucia Coșa
Institutul de Training, Studii și Cercetări, Tîrgu-Mureș, radubalanean@gmail.com
Univ. Petru Maior Tg Mureș, luciacoșa@cursformatori.ro

Studiul urmărește, prin intermediul analizei datelor privind piața muncii, șomajului și activităților de formare profesională existente, realizarea în contextul formării, a profilului social, economic și demografic al județelor Bihor, Harghita, Mureș și Suceava.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „Profesioniști în sistemul de formare profesională din România”, POSDRU/57/1.3/S/32659. Analize ample obiective precum: date statistice publice, date selecționate și culese din bazele de date furnizate de AJOFM și DJPS precum și studiul calitativ realizat prin intermediul interviurilor aplicate pe un eșantion de câte 60 de reprezentanți ai organizațiilor din regiunile menționate, au permis atingerea obiectivelor fixate. Rezultatele obținute în urma prelucrării datelor recomandă diversificarea și creșterea a calității cursurilor oferite de organizațiile care desfășoară activități de formare în acord cu paradigma postmodernă adaptativ dinamică în formarea adulților, dintr-o perspectivă pluri-, inter- și transdisciplinară.

Cuvinte cheie: organizații, cursuri, formare profesională, transdisciplinaritate

1. SITUAȚIA ACTUALĂ A FORMĂRII PROFESIONALE A ADULȚILOR

Formarea profesională a adulților este o componentă vitală a politicii europene de învățare pe tot parcursul vieții fiind esențială pentru creșterea competitivității și ocupării, pentru incluziunea socială, cetățenie activă și dezvoltare personală în toată Europa. Într-o societate postmodernă care este într-un continuu progres și în permanentă schimbare, *“individul se confruntă cu nevoia de a dobândi noi competențe, de a-și reînnoi și actualiza bagajul de cunoștințe, competențe și abilități, cel puțin o dată la 1-3 ani, prin participarea la programele de formare profesională sau programe de formare continuă.”*Bălănean,R,2010, p7 Dacă analiza la nivel organizațional a situației privind formarea poate fi desfășurată prin aplicarea unor metode de cercetare socială calitative și cantitative, aceiași analiză, realizată la nivel multiregional este un proces complex ce implică parcurgerea mai multor etape și accesul la o bază de date foarte bogată.

Un studiu privind situația actuală a formării profesionale a adulților ar trebui să aibă ca punct de plecare colectarea datelor primare disponibile în rapoartele statistice și bazele de date ale unor instituții precum Institutul Național de Statistică, AJOFM, -urile și DJPS-urile care permite conturarea profilului demografic, social și economic al regiunilor studiate respectiv identificarea dimensiunilor și caracteristicilor populației dintr-o anumită regiune. Pasul următor, în vederea realizării unui astfel de demers ar trebui să-l constituie identificarea și analiza studiilor teoretice și aplicative desfășurate pe această tematică și în aceste regiuni. Parcurgerea acestor pași constituie o bună premisă pentru declanșarea apoi, a unor studii calitative apelând la metoda interviului.

2. METODOLOGIA DE LUCRU

Derulat în cadrul Proiectului ”Profesioniști în sistemul de formare profesională din România”, POSDRU/57/1.3/S/32659, studiul de față urmărește, ,

realizarea profilului social, economic și demografic al județelor Bihor, Harghita, Mureș și Suceava. Mai precis studiul a avut următoarele obiective:

- a) stabilirea dimensiunilor și caracteristicilor pieței muncii în regiunile studiate;
- b) analiza dinamicii pieței muncii în regiunile studiate;
- c) corelarea analizei pieței muncii cu datele despre oferta de formare profesională;
- d) identificarea percepției angajatorilor cu privire la satisfacerea cerințelor legate de competențele cheie din organizație;
- e) evidențierea atitudinii angajatorilor față de activitatea de formare existentă pe piață;

2.1. Eșantionul supus investigației

Un număr de 60 de reprezentanți ai organizațiilor din diferite domenii de activitate, din cele patru regiuni vizate.

Pentru atingerea obiectivelor cercetării au fost parcurse două etape fundamentale:

1. Analiza obiectivă, care a presupus realizarea profilului social, economic și demografic al regiunilor studiate.
2. Analiza subiectivă, care a implicat colectarea unor date calitative prin intermediul interviului.

Pe baza datelor culese în aceste activități au fost demarate activitățile celei de-a doua componente a metodologiei de lucru. La rândul ei, aceasta presupune elaborarea și aplicarea unor interviuri în vederea obținerii datelor necesare evaluării nevoilor de formare percepute de organizațiile din cele patru județe.

3. REZULTATE OBȚINUTE ÎN URMA ANALIZEI OBIECTIVE

3.1. Evoluția forței de muncă

Dinamica forței de muncă reprezintă unul dintre indicatorii cei mai importanți pentru studiul de față, întrucât ne permite să observăm principalele tendințe în orientarea forței de muncă și să le raportăm la alte informații esențiale, cum ar fi intensitatea activităților de formare. Graficele 1-4 ne oferă informații despre cum a evoluat forța de muncă în diferite domenii de activitate.

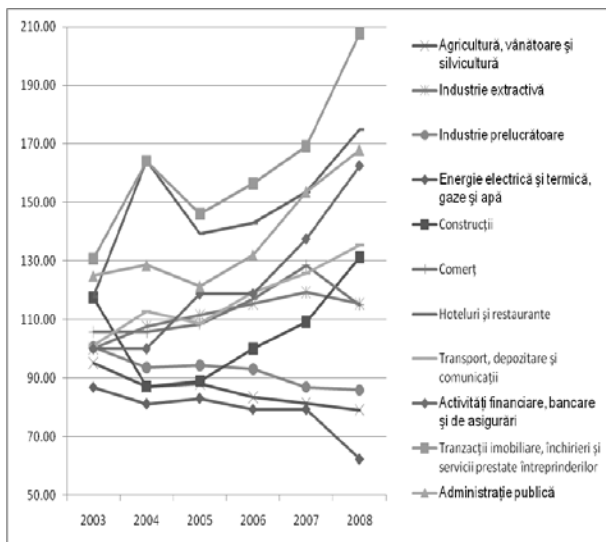

Figura 1. Evoluția forței de muncă în județul Mureș. Graficul reprezintă procentual dinamica populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale în raport cu anul de referință 2002. Sursa: INS.

După cum se poate observa în Figura nr. 1., în județul Mureș cele mai mari creșteri ale populației ocupate civile s-au înregistrat în domeniile tranzacțiilor imobiliare, închirierilor și serviciilor prestate întreprinderilor (între 2002 și 2008 ponderea populației ocupate în acest domeniu s-a dublat). Următoarele creșteri importante au fost în domeniul hotelier (creștere cu 75%), al administrației publice (68%) și al activităților financiar-bancare (63%). Pe de altă parte scăderile cele mai semnificative au fost în domeniile industriei extractive (-38%), agriculturii (-21%) și industriei prelucrătoare (-14%).

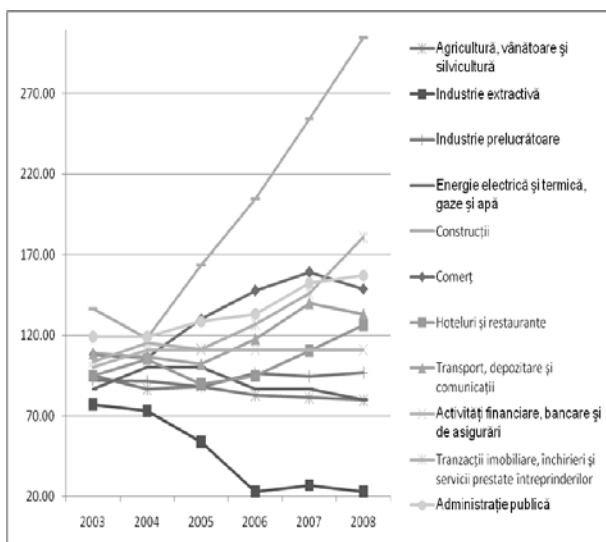

Figura 2. Evoluția forței de muncă în județul Harghita. Graficul reprezintă procentual dinamica populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale în raport cu anul de referință 2002. Sursa: INS.

În județul Harghita cea mai mare creștere a populației ocupate civile s-a înregistrat, de departe, în domeniul construcțiilor (între 2002 și 2008 ponderea populației ocupate în acest domeniu aproape s-a triplat). Și în acest caz s-au înregistrat creșteri importante în domeniile tranzacțiilor imobiliare (+81%) și al

administrației publice (+57%). La fel ca în Mureș, industria extractivă a cunoscut cea mai importantă scădere (-77%).

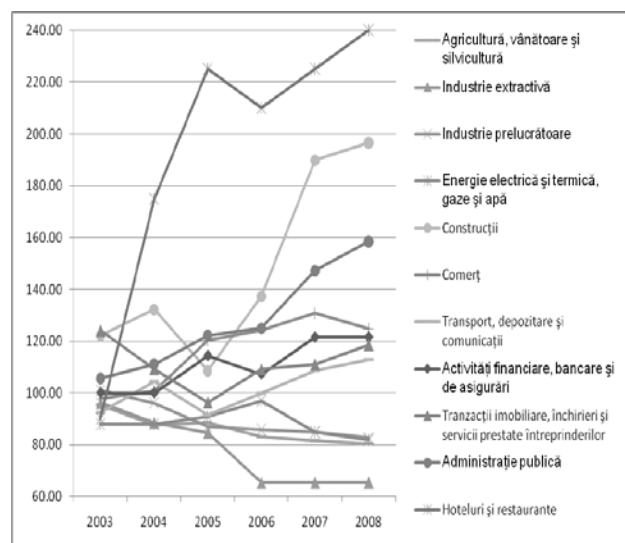

Figura 3. Evoluția forței de muncă în județul Suceava. Graficul reprezintă procentual dinamica populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale în raport cu anul de referință 2002. Sursa: INS.

La fel ca în Harghita, în Suceava s-au înregistrat creșteri semnificative în domeniile construcțiilor (97%) și administrației publice (58%) iar cele mai importante scăderi s-au consemnat în industria extractivă (-35%). Pe de altă parte, ca particularitate a acestui județ, cea mai mare creștere a populației ocupate se observă în domeniul hoteluri și restaurante (140%).

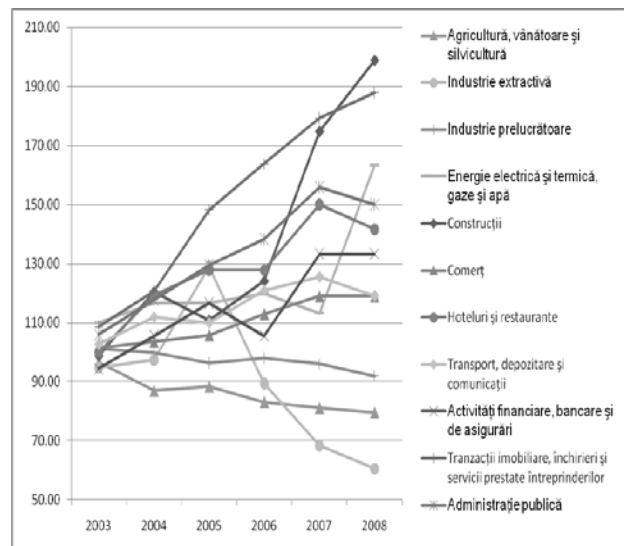

Figura 4. Evoluția forței de muncă în județul Bihor. Graficul reprezintă procentual dinamica populației ocupate civile pe activități ale economiei naționale în raport cu anul de referință 2002. Sursa: INS.

În Bihor, cele mai mari creșteri s-au înregistrat în domeniile construcțiilor (99%) și tranzacțiilor imobiliare (88%), iar cele mai mari scăderi în domeniile industriei extractive (-40%) și agriculturii (-21%).

3.2. Evoluția șomajului

Figurile 5 și 6 ne arată dinamica numărului de șomeri, respectiv a ratei șomajului în cele patru județe studiate. Evoluția este aceeași pentru toate județele, șomajul scăzând în mod continuu între anii 2001 și 2007, după care înregistrează o creștere accelerată până în 2009 și o tendință de stagnare în 2010. Cei mai mulți șomeri se înregistrează în Suceava iar cei mai puțini în Harghita însă acest lucru depinde de mărimea populației județelor. În realitate, rata cea mai ridicată a șomajului se înregistrează în Harghita, iar cea mai scăzută în Bihor.

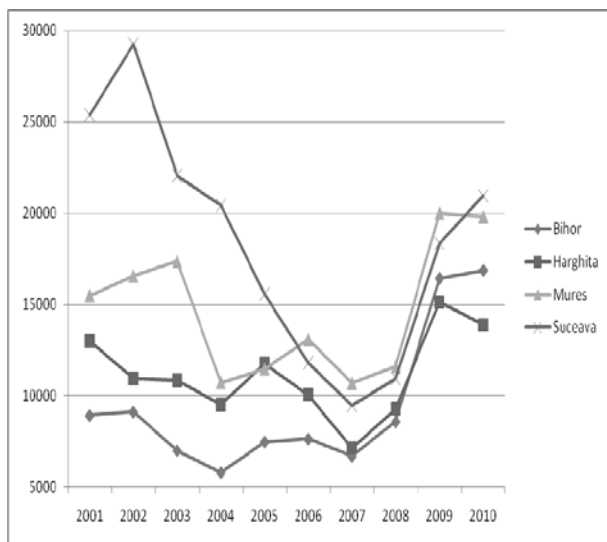

Figura 5. Evoluția numărului de șomeri în județele Bihor, Harghita, Mureș și Suceava. Surse: AJOFM-uri, INS.

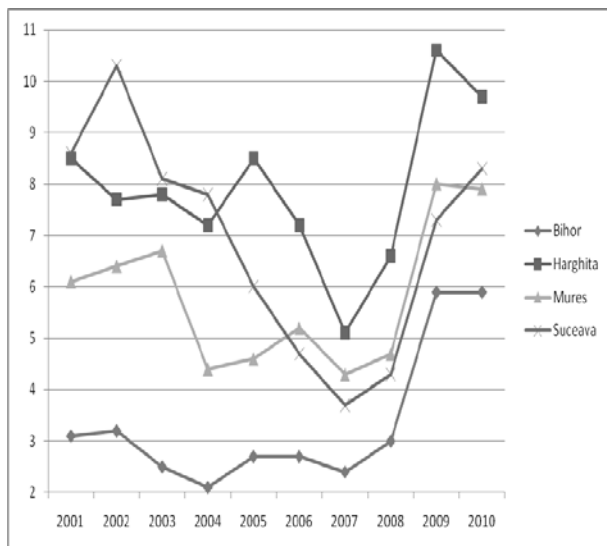

Figura 6. Evoluția ratei șomajului în județele studiate. Surse: AJOFM-uri, INS.

3.3. Evoluția activităților de formare profesională

Seria *Carta Albă a IMM-urilor* ne oferă date importante despre evoluția activităților de formare în ultimii ani. Deși nu există date detaliate pe județe, în figura 7. am centralizat datele disponibile pentru regiunile de dezvoltare. Singura regiune în care mai mult de 50% dintre firmele chestionate nu au investit deloc în activități de formare a fost regiunea Centru în anii 2006 și 2007. Ulterior, ponderea firmelor cu un astfel de

comportament a scăzut semnificativ, ajungând la nivelul mediei din celelalte două regiuni, adică sub 35%. Dacă atitudinea firmelor în funcție de regiuni s-au uniformizat în ultimii ani, în schimb, comportamentul în funcție de mărimea lor s-a diferențiat. După cum se poate observa în figura 8., în timp ce ponderea firmelor mici și mijlocii care nu investesc deloc în activități de formare s scăzut continuu după 2006, microinterprinderile au rămas la aproximativ același nivel.

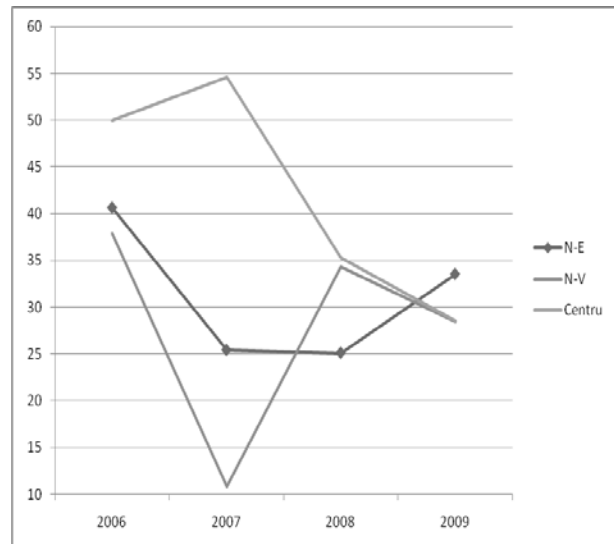

Figura 7. Procentul firmelor care nu au investit deloc în activități de training, pe regiuni. Sursa: Carta Albă a IMM-urilor.

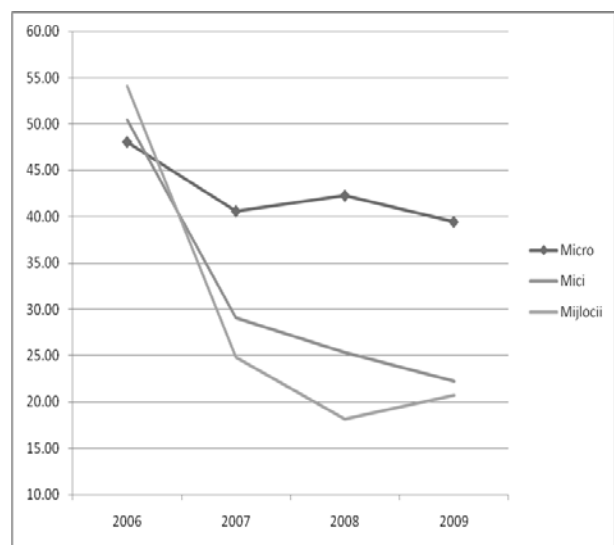

Figura 8. Procentul firmelor care nu au investit deloc în activități de training, în funcție de dimensiunile acestora. Sursa: Carta Albă a IMM-urilor.

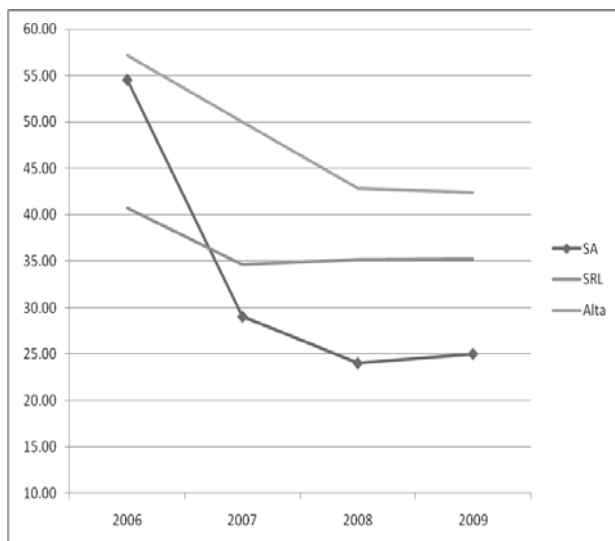

Figura 9. Procentul firmelor care nu au investit deloc în activități de training, în funcție de tipul acestora. Sursa: Carta Albă a IMM-urilor.

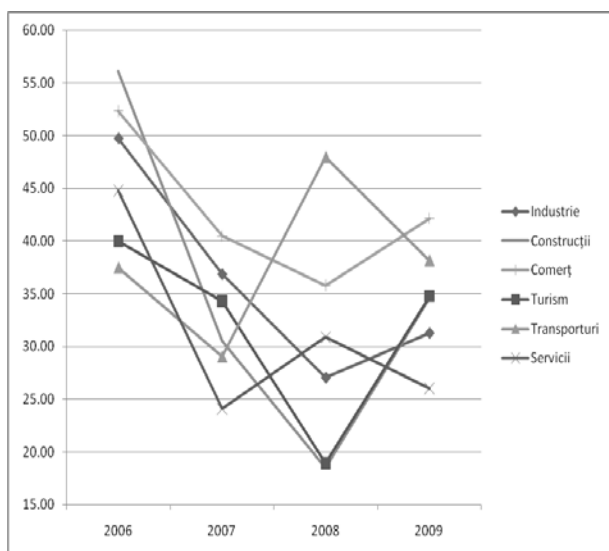

Figura 10. Procentul firmelor care nu au investit deloc în activități de training, în funcție de tipul activității Sursa: Carta Albă a IMM-urilor.

Din punct de vedere al tipului activității, firmele care iau cel mai în serios activitățile de formare sunt cele din domeniul serviciilor, la polul opus aflându-se firmele care activează în domeniile comerțului și transporturilor (Figura 10).

Seriile statistice construite până în acest moment ne oferă indicii cu privire la nevoile potențiale de formare din cele patru județe țintă. Aceste nevoi pot fi identificate prin contrastarea datelor privind evoluția pieței muncii cu cele privind evoluția activităților de formare. Teoretic, putem vorbi despre o nevoie de formare în domeniile de activitate în care s-a înregistrat o creștere semnificativă a forței de muncă dar în care frecvența activităților de formare este redusă. De pildă, în graficele 1-5 s-a observat că ponderea populației ocupate în sectorul construcțiilor a crescut puternic în aproape toate județele studiate. Cu toate acestea, figura 10. ne arată că firmele din construcții nu investesc în formare profesională la fel de mult ca alte firme (e.g., servicii). De asemenea, prin corelarea graficelor privind

evoluția forței de muncă și a celor privind evoluția șomajului, putem înțelege care sunt domeniile sursă ale șomajului precum și domeniile care au potențialul să asimileze forța de muncă recalificată. Bineînțeles, astfel de raționamente au doar valoare orientativă. Nevoile de formare se definesc și se identifică în primul rând la nivel subiectiv iar acest nivel, din diverse motive, nu corelează perfect cu situația obiectivă. E posibil ca organizații din domenii diferite să resimtă nevoi de formare identice, după cum este posibil ca organizații care lucrează în același domeniu să raporteze nevoi de formare diferite.

3.4. Rezultate obținute în urma analizei subiective

Răspunsurile oferite de cei 60 de participanți la studiu au evidențiat următoarele:

- (1) percepția unei slabe pregătiri în rândul tinerilor angajați, atât la nivel teoretic cât și practic
- (2) o nevoie de formare acută în privința abilităților de comunicare ale angajaților și a atitudinilor acestora față de muncă și față de colegi

4. CONCLUZII

Toate datele obținute, evidențiază necesitatea unei mai bune corelații între activitatea de formare și cerințele pieței muncii și recomandă luarea de măsuri de diversificare și creștere a calității cursurilor oferite de organizațiile care desfășoară activități de formare, în acord cu paradigma post modernă adaptativă dinamică în formarea adulților, dintr-o perspectivă pluri-, inter- și transdisciplinară.

BIBLIOGRAFIE

Bălănean, Radu. (2010). *Rolul și nevoia de formare profesională din perspectiva organizațiilor vs angajaților în context european vs criză*. Congresul Internațional de Psihologie „Cercetarea modernă în psihologie: Cercetări cantitative vs. Cercetări calitative”, Sibiu 21-23 mai 2010.

Bălănean, Radu., Coșa, Lucia. (2009), *Suport de curs „Formatori de formatori”*, Tg. Mureș, Institutul de Training, Studii și Cercetări PIMMJM

CNFPFA (2002). *Analiza pieței muncii și identificarea necesarului de formare*. Disponibil online la adresa:

http://www.cnfpa.ro/Files/Malvache%20web/Analiza_pietei_muncii%20Malvache.pdf

Gupta, K., Sleezer, C., Russ-Eft, D.F. (2006). *A Practical Guide to Needs Assessment (2nd edition)*, San Francisco: Jossey-Bass Pfeiffer.

Kroehnert, G. (1990). *Basic Training for Trainers*. Sydney, AUS: Mc-Graw-Hill Book Company.

McGehee, W., & Thayer, P. W. (1961). *Training in business and industry*. New York: Wiley.

Pettersen, N. & Durivage, A. (2008). *The structured interview*. Quebec: Presses de l'Université du Québec

Rossett, A. (1987). *Training needs assessment*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.

Swift, T.A. & Robertson, I.T. (2000). *Effective interviewing skills*. Leicester: BPS Books.